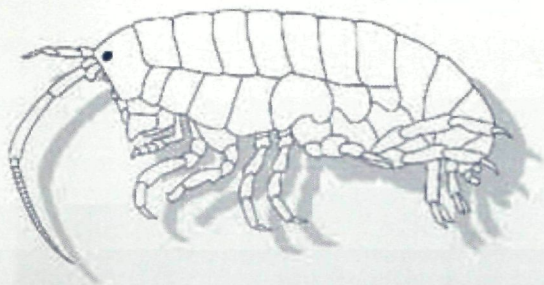

ISSN 0773-3542

De Strandvlo

Verantwoordelijke uitgever: Francis kerckhof, Muscartstraat 14, 8400 Oostende

Tijdschrift
van **De Strandwerkgroep België**

VLIZ vzw
Wandelaarkaai 7

B-8400 Oostende
België

1

Jaargang 33
2013

Periodiek van **De Strandwerkgroep, vereniging voor mariene biologie**

Voorzitter

Jean-Paul Vanderperren
e-mail : vdppj@yucom.be

Hoogstraat 137, 1980 Zemst

☎ 015/34.07.81 (thuis)
0472/94.14.48

Secretaris

Tom Ameye

Spaanse Lindebaan 175, 1850
Grimbergen

☎ 0475/69.06.27

e-mail : tom.ameye@skynet.be

Penningmeester & ledenadministratie

Floris Verhaeghe
e-mail : plattekaas@hotmail.com

Torhoutstraat 124, 8610 Kortemark

☎ 0479/89.01.09

Redactieraad - De Strandvlo

Ingrid Jonckheere

St.-Idesbaldusstraat 20 bus 402, 8670
Koksijde

☎ 058/52.19.46 (thuis)
050/81.37.68 (ouders)
0475/25.52.82

e-mail : ingrid.jonckheere@west-vlaanderen.be

Guido Rappé

Kapelstraat 3, 9910 Ursel

☎ 09/374.39.68

e-mail : guido.rappe@gmail.com

Public Relations

Marie-Thérèse Panneels-Vanhaelen

Ter Yde 1, 8670 Koksijde

☎ 058/51.86.15
02/251.86.56

e-mail : marc.panneels@skynet.be

Bestuurslid

Francis Kerckhof

Muscarstraat 14, 8400 Oostende

☎ 0473/95.30.59

e-mail : francis.kerckhof@mumm.ac.be

Website: <http://www.strandwerkgroep.be> - **Vragen ?** info@strandwerkgroep.be

Strandvondsten: waarnemingen@strandwerkgroep.be

Webcontact: Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Abonnementsprijs 2013

Belgische leden: **12 Euro**. Te storten op **rek. 000-1493424-12**, op naam van "De Strandwerkgroep" p/a Floris Verhaeghe (zie hoger).

Buitenlandse leden: **13 Euro**. Te storten op Bank van De Post, **BIC BPOTBEB1, IBAN**

BE19000149342412 op naam van "De Strandwerkgroep" p/a Floris Verhaeghe (zie hoger).

Foto cover: Pier Blankenberge (foto: Ingrid Jonckheere)

INHOUD

Jaargang 33 nr. 4

Inhoud, bestuursmededelingen, laagwatertabel, excursiekalender SWG 2013,	109	
Excursieprogramma Nederlandse SWG, meerdaagse SWG excursie 2014,		
Francis Kerckhof	Verstekelingen op drift: de verborgen fauna uit plastic buizen afkomstig van de Noord Franse offshore mosselkweek en aangespoeld op onze kust	116
Hans De Blauwe	Bijzondere vondsten – verslag nummer 4	123
Karine Vanhove	Een vondst van een Grote pijlinktvis <i>Todarodes sagittatus</i> (Lamarck, 1798) op het strand van Oostduinkerke	129
Jan Haelters	Een avontuurlijke zeehond	132
Marie-Thérèse Vanhaelen	Bijzondere strandvondsten en waarnemingen tijdens de herfst van 2012 te Koksijde	135
Sharon Kesteloot	Op zoek naar de Purperslak: verslag van de excursie te Nieuwpoort op 22 september 2013	137

WOORD VOORAF

Dit is alweer het laatste nummer van jaargang 33. We kunnen terugblikken op een rijk gevulde jaargang en het goede nieuws is dat er heel wat artikelen in de maak zijn. Wil je op de hoogte blijven, aarzel dan niet om je lidgeld voor 2014 tijdig over te schrijven. In dit nummer vind je ook de uitnodiging voor de jaarvergadering 2014. We hopen op een mooie opkomst. We nodigen je ook graag uit op één van onze excursies en op de excursies van onze vrienden van de Nederlandse Strandwerkgemeenschap en van Slack in Dune.

De inhoud van dit nummer bestaat vooral uit verslagen van strandvondsten tijdens groeps- of individuele wandelingen. Deze verhalen leren ons dat iedere excursie weer een nieuwe verrassing kan brengen en zijn de vondsten eens niet zo spectaculair dan nog is er meer dan genoeg te ontdekken.

Veel plezier met dit nummer en prettige feestdagen vanwege de redactie en het bestuur!

Bestuursmededelingen

Verkiezing bestuursleden

De Strandwerkgroep is op zoek naar enthousiaste mensen die actief willen bijdragen aan de werking van onze vereniging. Volgens de statuten zijn er ieder jaar drie bestuursleden uittreidend en herverkiesbaar, maar ook nieuwe leden kunnen zich uiteraard kandidaat stellen. Nieuwe kandidaten voor een bestuursfunctie dienen voor 15 januari 2014 hun kandidatuur schriftelijk aan de voorzitter over te maken. Ze dienen tevens op de jaarvergadering aanwezig te zijn om in aanmerking te komen voor verkiezing. De verkiezing van het nieuwe bestuur gebeurt op de jaarvergadering.

(JPVDP)

Lidgeld

Dit is alweer het laatste nummer van De Strandvlo voor jaargang 33. We zijn er in geslaagd om met zijn allen vier interessante nummers samen te stellen. Hopelijk wil je graag in 2014 lid blijven van onze vereniging. Het lidgeld bedraagt voor de **Belgische leden 12 Euro**; voor de **Nederlandse leden** bedraagt het lidgeld **13 Euro**.

Het lidgeld kan betaald worden op de Bank van De Post, **BIC** BPOTBEB1, **IBAN** BE19000149342412. Voor de nieuwe leden, hartelijk welkom.

(I)

Lidgeld - NB onderaan op naametiket van De Strandvlo

Staat er op het naametiket NB dan wil dit zeggen dat het lidgeld nog niet betaald is. Wanneer na uitgave van het tweede nummer van een jaargang het lidgeld nog steeds niet betaald is dan sturen we geen tijdschrift meer op.

Het lidgeld bedraagt voor de **Belgische leden 12 Euro**; voor de **Nederlandse leden** bedraagt het lidgeld **13 Euro**.

Het lidgeld kan betaald worden op de Bank van De Post, **BIC** BPOTBEB1, **IBAN** BE19000149342412. Voor de nieuwe leden, hartelijk welkom.

(I)

Excursiekalender SWG – 2014

- **Zondag 2 februari : Koksijde – Ster der Zee.**
Afspraak : 8 uur – op het einde van de Prof. Blanchardlaan.
 Laagtij* om 9 uur 13 – coëf. - 0,45.
- **Zaterdag 15 februari : Jaarvergadering (zie pag. 115)**
- **Vrijdag 28 februari tot 6 maart : Meerdaagse St-Jacut (Bretagne)**
- **Zaterdag 17 mei : Zeebrugge.**
Excursie in samenwerking met Natuurpunt Knokke-Heist onder leiding van Manu Dumoulin: strand en westelijke havendam te Zeebrugge.
 Laagtij* om 10 uur 07 – coëf. - 0,06.
Thema: we bekijken de infauna van het strand, het leven tussen de rotsblokken van de havendam en fossielen in blauwe hardsteen.
Afspraak : 9 uur aan het Saint-George Memorial monument aan het begin van de westelijke dam te Zeebrugge. (hoek Zeedijk/Baron de Maereiaan) -
 Coördinaten: +51°19'.48.34", +3°10'58.88"
- **Zaterdag 14 juni : Zeebrugge - Jachthaven.**
Excursie onder leiding van Manu Dumoulin en Hans De Blauwe
Afspraak : 10 uur 30 op het einde van de Rederskaai.
- **Zaterdag 13 september : Raversijde.**
Thema: Speuren naar sporen op het strand.
Afspraak : 10 uur op de Zeedijk ter hoogte van Domein Prins Karel, voor de roze villa.
 Laagtij* om 11 uur 12 – coëf. 0,08.
- **Zaterdag 11 oktober : Dagexcursie - Nieuwpoort.**
Voormiddag: kruien met Bram Conings en Omer Rappé
 Laagtij* om 10 uur 07 – coëf. 0,00.
Namiddag: krekens en binnenwater nabij de Ganzepoot.
Afspraak : 9 uur aan het Hendrikaplein, oostelijk einde van de dijk, bij het Westerstaketsel.
- **Zondag 30 november : Strandwandeling Oostduinkerke met daarna bezoek aan NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum Oostduinkerke** onder leiding van Guido Rappé.
Afspraak : 12 uur 30. Kruising Kinderlaan en Zeedijk te Oostduinkerke.
 Laagtij* om 13 uur 39 – coëf. 0,43.
 Of voor degene die enkel museum wensen te bezoeken om 15 uur – Pastoor Schmitzstraat 5, 8670 Oostduinkerke.

- **Zaterdag 27 december : Eindejaarsexkursie De Panne.**
Afspraak : 10 uur aan het einde van de Dynastielaan. Daarna samenkomst en mogelijkheid om picknick op te eten in Bezoekerscentrum De Nachtegaal, Olmendreef 2, De Panne.
 Laagtij* om 11 uur 22 – coëf. 0,01.

*Laagtij Oostende

Excursiekalender Slak-In-Du 2014

Contactpersoon: Franky Bauwens. (franky_bauwens@hotmail.com)

- **Zondag 04 mei : Paelsteenpanne Bredene.**
Afspraak : 9 uur op de Hoek Kapelstraat en Koerslaan, Bredene. Tramhalte Bredene Renbaan (hippodroom). Het gebied ligt op 100 meter van de tramhalte. Einde excursie 12 uur.
- **Zaterdag 24 mei: Daguitstap met onder andere bezoek slakkenwekerij te Aardenburg Nederland.** Meer info in het volgende nummer van de Strandvlo of bij Franky Bauwens (franky_bauwens@hotmail.com).
Afspraak : 10 uur aan de ingang van de escargotwekerij te Smedekensbrugge 34, Aardenburg.
- **Zondag 22 juni : Zandpanne te De Haan.**
Afspraak : 9 uur op de Hoek Wenduinsteenweg en Groenestraat tussen De Haan en Wenduine. Tramhalte Zwarte Kiezel tussen De Haan en Wenduine. Het gebied ligt op 10 minuten stappen van de tramhalte. Einde excursie 12 uur.
- **Zaterdag 05 juli van 9 tot 17 uur combi-exkursie Succinea/Slak-in-Du ten Z van Brugge of omgeving Damme.**
 Volledige dag. Meer info in het volgende nummer van de Strandvlo of bij Franky Bauwens (franky_bauwens@hotmail.com).
- **Zondag 31 augustus : Fonteintjes Zeebrugge.** Volledige dag.
 Alle hens aan dek voor de Fonteintjes.
Afspraak: 9 uur op de Hoek Londenstraat en Kustbaan Zeebrugge. Tramhalte Zeebrugge Strandwijk. Einde excursie 17 uur
- **Zondag 28 september : Tobrukbos Zwin Knokke.**
Afspraak: 9 uur Oosthoekplein, Knokke. Einde excursie 12 uur.
- **Zaterdag 22 november determinatienamiddag te Sint-Andries (Brugge).**
 Meer info in het volgende nummer van de Strandvlo of bij Franky Bauwens (franky_bauwens@hotmail.com).

Excursieprogramma Nederlandse SWG – 2014 (deel 1)

* Vooraf aanmelden bij Mick Otten (06-28964475 of mjotten@kabelfoon.nl).

- **Zaterdag 4 januari : Goese Sas/Putti's Place.**
Afspraak : 9 uur 30 noordkant van het gebied (bij duikstek Putti's Place; aan de landkant van de getijdexpoel).*
- **Zaterdag 1 februari : Glasjenol.**
Afspraak : 8 uur 30. *
- **Dinsdag 4 februari : Westkapelle.**
Afspraak : 9 uur. *
- **Zaterdag 1 maart : Gorishoek.**
Afspraak : 7 uur 45. *
- **Woensdag 2 april : Westkapelle.**
Afspraak : 8 uur 30. *
- **Zaterdag 19 april : Kattendijke.**
Afspraak : 11 uur. *

Laagwatertabel Oostende – januari, februari, maart 2014 (weekends)

januari

Za 04/01	09:28-21:47
Zo 05/01	10:14-22:34
Za 11/01	03:36-16:15
Zo 12/01	05:02-17:28
Za 18/01	08:56-20:58
Zo 19/01	09:24-21:29
Za 25/01	01:23-14:06
Zo 26/01	02:38-15:14

maart

Za 01/03	07:25-19:43
Zo 02/03	08:08-20:25
Za 08/03	00:05-12:40
Zo 09/03	01:05-13:44
Za 15/03	07:10-19:16
Zo 16/03	07:35-19:41
Za 22/03	11:10-23:27
Zo 23/03	11:58
Za 29/03	08:05-20:24
Zo 30/03	08:47-21:05

februari

Za 01/02	08:27-20:44
Zo 02/02	09:11-21:28
Za 08/02	01:41-14:20
Zo 09/02	02:57-15:36
Za 15/02	08:06-20:08
Zo 16/02	08:31-20:36
Za 22/02	12:22
Zo 23/02	00:45-13:30

LW te :

Boulogne	43 min. vroeger
Calais	19 min. vroeger
Duinkerke	9 min. vroeger
Nieuwpoort	2 min. vroeger
Zeebrugge	8 min. later
Vlissingen	30 min later

Meerdaagse SWG-excursie 2014 naar de CÔTES-d'ARMOR - Saint-Jacut de la Mer

Volgend jaar zijn de getijden zeer interessant, “ la marée du siècle” zoals de Fransen dat noemen, maar zo zijn er elke eeuw wel meerdere. Dus maken we van de gelegenheid gebruik om terug enkele bekende en soortenrijkerijke vindplaatsen in Bretagne te bezoeken. Bovendien vallen de lage waters in de namiddag.

Op het programma staan natuurlijk l'Île des Hébihens, Erqui, Ile du Verdelet, Val André,.....

De organisatie en de spreiding van de excursies spreken we later af, Het is niet aangewezen om met 40 man samen op het zelfde plaatsje te gaan zoeken, kwestie van bepaalde dierenpopulaties niet te overbelasten.

We logeren in l'Abbay de Saint Jacut de la Mer, gelegen bijna op het uiteinde van het schiereiland., vlak bij het strand. Neem een kijkje op volgende link http://www.abbaye-st-jacut.com/abbaye_saint_jacut.php

De periode, van 28 februari tot 6 maart 2014 valt, op één dag na, samen met het krokusverlof.

De eerste maaltijd is het avondmaal op 28/2, op 6/3 vertrekken we na het ontbijt met een picnic voor onderweg.

Er is plaats voor 45 personen, in tweepersoonskamers en ook enkele individuele kamers. De deelnamekost met verblijf in vol pension bedraagt 330€ per persoon, daarin zijn ook de dranken aan tafel inbegrepen (wijn alleen bij het avondmaal) en het beddegoed.

Zoals steeds hebben we ook een zaal ter beschikking.

Een fruits de mer maaltijd is eveneens mogelijk voor de belangstellenden, vegetarische maaltijden uiteraard ook.

Om geldig in te schrijven moet je het volgende doen :

1. Een mail sturen aan Jean Paul Vanderperren op vdppj@yucom.be
2. Vermelden of je al of niet vegetarisch wil eten.
3. Vermelden of je fruits de mer wil eten (richtprijs 15€, ter plaatse te betalen)
4. Terzelve tijd het inschrijvingsgeld van **330€ per persoon** storten op rekening **000-1493424-12** van de SWG met vermelding inschrijving meerdaagse 2014

De inschrijvingen worden afgesloten op 15 januari 2014.

Met vragen kan je terecht bij de voorzitter, liefst per email

Jaarvergadering Strandwerkgroep op zaterdag 15 februari 2014

Programma :

Plaats : De jaarvergadering vindt plaats in Bezoekerscentrum De Nachtegaal
Olmendreef 2 8660 De Panne

10 uur: Ontvangst met koffie

10 uur 30: Voordracht door Sofie Vandendriessche
Onderzoeker bij het Ilvo

Onderwerp: " De impact van de invasieve kamkwal *Mnemiopsis leidyi* in de Noordzee"

Kan de invasieve kamkwal *Mnemiopsis leidyi* ook in de Noordzee voor ecologische en economische problemen zorgen? Om de impact van *M. leidyi* op o.a. visserij, toerisme en energiebedrijven in het Belgisch deel van de Noordzee en de Westerschelde te beoordelen, wordt de verspreiding van deze niet-inheemse, invasieve kamkwal en de rol ervan in het voedselweb (o.a. als predator van zoöplankton en vislarven) gedetailleerd onderzocht.

12 uur: Broodjeslunch (bestelling en betaling wordt ter plaatse geregeld)

13 uur 00: Administratief gedeelte.

13 uur 30: Voordracht door Karen Rappé
Wetenschappelijk medewerkster, afdeling Communicatie bij het Vliz en PhD student

Onderwerp: " De aanwezigheid van pollutanten in het Belgische kustwater en de effecten ervan op verschillende compartimenten van het ecosysteem."

Hoge concentraties van vervuilende stoffen zoals organotinverbindingen, farmaceutische stoffen, pesticiden en perfluorverbindingen worden gemeten in de Vlaamse kusthavens. In welke mate de aanwezigheid van deze stoffen een effect heeft op de algehele gezondheidstoestand van organismen die in de havens en onze kustzone leven zal uitgelegd worden tijdens deze lezing.

15 uur 30: Einde

Verstekelingen op drift : de verborgen fauna uit plastic buizen afkomstig van de Noord Franse offshore mosselkweek en aangespoeld op onze kust

Francis Kerckhof

Het raadsel van de plastic buizen

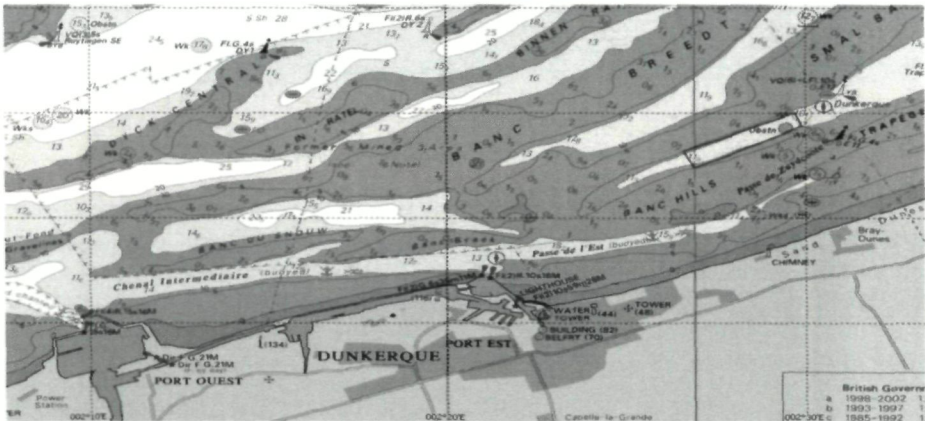
In de vloedlijn liggen niet alleen resten van organismen. Je vindt er ook allerlei andere spullen, zeg maar afval. Als bioloog ben ik natuurlijk in de eerste plaats geïnteresseerd in de fauna en flora die op het strand en in de vloedlijn te vinden zijn, maar mijn belangstelling is altijd al ruimer geweest. Dat moet wel juttersbloed zijn. Tegenwoordig, vooral na de inwerkingtreding van de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie waarin het terugdringen van de hoeveelheid zwerfvuil in zee een van de actiepunten is, is onderzoek en monitoring van marien zwerfvuil zelfs een onderdeel van mijn werk. Daarbij hoort, naast het vier maal per jaar monitoren van marien zwerfvuil, ook het achterhalen van de mogelijke herkomst van nieuwe items. En het verhaal achter de aangespoelde voorwerpen kan intrigerend zijn.

Een paar maanden geleden vond ik het eerste exemplaar: een licht gebogen stuk PVC buis, grijs van kleur en 39 cm lang. Niets bijzonders, gewoon een van de vele stukken plastic afval. Enkele weken later, in september, vond ik er nog een. Daarna, in de periode van 11 tot 16 november, na krachtige wind uit zee, lagen er op de Oostendse stranden alweer verschillende exemplaren tussen de verse wieren. En ze waren blijkbaar langs heel de kust aangespoeld. Franky Bauwens en Dominique vonden er minstens 6 tussen Lombardsijde en Westende en Lode Janssens had ze ook gezien op de Westkust. Tijdens de excursie te De Haan op 23 november, ten slotte, vonden we er ook nog enkele in de stormvloedlijn daterend van de periode 11-15 november.

De stukken buis zien er allemaal gelijkaardig uit, zwart als ze nat zijn, donkergrijs als ze droog zijn. Ze zijn doorgaans 39 cm lang en aan beide uiteinden schuin afgesneden (foto 1 en 2). En ze zijn gewoonlijk licht gebogen, al heb ik ondertussen ook een aantal kortere en rechte exemplaren gevonden.

Na de novemberstranding was mijn nieuwsgierigheid gewekt naar de mogelijke herkomst en het gebruik van de voorwerpen. Was het een nieuw soort afval? Was het ladingverlies of waren ze misschien gebruikt in de visserij of aquacultuur en waarvoor dan wel? Eerst dacht ik dat het onderdelen konden zijn van fuiken of overschot - afval ontstaan bij de fabricage ervan. Toen ze over de hele kust in grotere aantallen aanspoelden kon dat niet kloppen. Tijd voor onderzoek.

Ik stuurde een mailtje naar medewerkers uit het Europees marien zwerfvuilprogramma met de vraag of iemand de voorwerpen herkende. Een Franse collega zette me op het goede spoor. Hij suggereerde dat ze mogelijk gebruikt werden in de kweek van mosselen in volle zee en hij verwees naar een technische publicatie van IFREMER over de mosselkweek met touwen *moules de filières* (Bompais, 1991). Daarin wordt gewag gemaakt van het gebruik van "taquets" of klampen. Dat zijn verticale elementen die op geregelde afstanden dwars door de verschillende kabels van het touw waaraan de mossel groeien gestoken worden. Ze dienen om te beletten dat de groeiende mosselkluiten onder hun eigen gewicht naar beneden zouden zakken of bij het inhalen van de touwen zouden loskomen. En toen viel mijn spreekwoordelijk Euro. De stukken buis waren hoogstwaarschijnlijk afkomstig van de Franse mosselkweek, net over de grens, te Zuydcote. Daar is een gebied afgebakend waar mossels gekweekt worden (figuur 1) en de Fransen gebruiken daar inderdaad filières. Die methode bestaat uit een systeem van boeien met daartussen touwen waaraan de mossels groeien. Daar had ik zelfs foto's van, genomen op 4 januari 2011 in de haven Duinkerke, de thuishaven van de Noord Franse mytiliculture. Op de foto's zijn de afgeschuinde stukken buis duidelijk te zien (foto 1). Raadsel opgelost.

Figuur 1. Locatie van de Franse mosselteeltzone voor Zuydcote. Bron Arrêté Prefectoral N° 02 / 2007. Préfecture maritime de la Manche et de la Mer du Nord.

Een verborgen fauna

Over naar de fauna. Niet zelden zijn op aangespoelde voorwerpen allerlei interessante organismen te vinden vooral als de voorwerpen lang in zee gedreven hebben. Dat was niet het geval voor deze buizen. Die zagen er op het eerst gezicht weinig interessant uit omdat ze van buiten vrijwel kaal waren. Slechts 2 exemplaren waren aan de buitenkant

redelijk begroeid, de ene met talrijke kleine Gekartelde zeepokken *Balanus crenatus* en een andere met Zeevitrage *Conopeum reticulum*, een mosdiertje.

De buitenzijde van de buizen mocht dan wel weinig spectaculair zijn, wat er in de buizen leefde bleek toch wel verrassend. Dat ontdekte ik bij toeval toen uit een van de novemberbuizen opeens een Gewone zeepissebed *Idotea balthica* tevoorschijn kroop, een indicatie dat er mogelijk meer leven in de buizen zat, en meteen het sein tot verder onderzoek. Ik onderzocht vervolgens een aantal van de novemberbuizen, sneed ze open en peuterde de inhoud er uit. In de buizen bleek zich een aardige fauna gevestigd te hebben en de binnenkant van de buizen, die was goed gevuld. In totaal bekeek ik 9 recent gestrande buizen uit de novemberperiode. En dat leverde een soortenlijst op van bijna vijftig soorten.

Naast klassieke aangroesoorten waaronder de Driekantige kalkkokerworm *Pomatoceros triqueter* of de Schilferige dekschelp *Heteranomia squamula*, leverde het peuterwerk ook een paar minder gewone soorten op zoals 2 volwassen exemplaren van de Kleine gaper *Sphenia binghami*. Dat is een kleine tweekleppige die met zijn byssus vastgehecht leeft op allerlei harde substraten. Waarnemingen van deze soort zijn eerder zeldzaam, maar de soort blijkt toch niet ongewoon te zijn in geschikte – cryptische - habitats, in holtes of tussen de aangroei van mossels en poliepen op boeien en wrakken (Kerckhof en Nolf, 2006).

Merkwaardig waren ook de verschillende exemplaren van de Tapijtschelp *Venerupis corrugata*. Sommige waren al zo oud dat ze helemaal vastgeklemd zaten in de buizen. Deze soort leeft niet vastgehecht maar het is bekend dat ze regelmatig in holtes van stenen en in boorgaten van boormossels kan aangetroffen worden. Doordat zulke individuen dan in hun groei belemmerd worden, krijgen ze dikwijls afwijkende vormen (ooit beschreven als ruwe tapijtschelp *Venerupis saxatilis*). Tapijtschelpen zijn echter niet zeldzaam in mosselkluiten en de aangroei op andere voorwerpen zoals boeien. Het zijn dan meestal kleinere exemplaren. Andere bivalven die ik aantrof waren, naast de al eerder genoemde Schilferige dekschelp *Heteranomia squamula*, enkele jonge Wijde mantels *Aequipecten opercularis*, ook niet ongewoon op drijvende voorwerpen, en natuurlijk kleine Mossels *Mytilus edulis*. Het Muiltje *Crepidula fornicata* kon niet ontbreken. Als opportunist is deze slak op elke geschikte ondergrond aan te treffen.

De borstelwormen of polychaeten vormden met 7 soorten de grootste groep. Als vrijlevende soorten vond ik een mooi exemplaar van de Ambergele zeeduizendpoot *Nereis succinea* en 2 soorten zeerupsen: de Geschubde zeerups *Lepidonotus squamatus* (1 individu) en *Harmothoe extenuata* (2 individuen en enkele juvenielen). Het zijn alle drie rovers. De Ambergele zeeduizendpoot is een karakteristieke soort voor aangroei op drijvende structuren zoals steigers en pontons, de twee andere soorten komen algemeen voor tussen aangroei - mosselkluiten - op hard substraat. Als kokerbewonende wormen vond ik in vrijwel elke buis Driekantige kalkkokerwormen, *Pomatoceros triqueter*, zelfs

grote exemplaren, verschillende exemplaren van de Zandkokerworm *Sabellaria spinulosa*, een worm die met zandkorrels een stevige koker maakt, een exemplaar van *Neoamphitrite figulus*, een soort die een vrij dikke koker uit slib maakt en een exemplaar van een worm met een eerdere membraneuze koker, vermoedelijk een *Thelepus* soort. Ook bij de kreeftachtigen vrijlevende en kokerbewonende soorten. De twee krabbetjes, het erwtenkrabbetje *Pisidia longicornis* en het ruig krabbetje *Pilumnus hirtellus*, zijn allebei typisch voor aangroeiemeenschappen en algemeen op allerlei drijvende voorwerpen. Dat is ook het geval voor de twee soorten vlokreeftjes *Jassa herdmani*, een soort slijkgarnaal, en *Corophium acherusicum* die allebei kokertjes uit slib maken. De vrijlevende Gewone zeepissebedd *Idotea balthica*, waarvan uiteindelijk 2 exemplaren tevoorschijn kwamen, is dan weer geassocieerd met drijvend materiaal zoals wierpakketten.

Het aantal soorten mosdiertjes was eerder beperkt, ik vond maar twee soorten: Zeevitrage *Conopeum reticulum* en het Harig mosdiertje *Electra pilosa*, typische snelle en opportunistische kolonisatoren van allerlei hard substraat. Het beperkt aantal mosdiertjes, in vergelijking met andere aangespoelde plastic voorwerpen, zal wel te maken hebben met de herkomst en het gebruik van de buizen.

De enige zeepok die op en in de buizen voorkwam, was de Gekartelde zeepok *Balanus crenatus*. Op de boeien afkomstig van deze mosselkweek vond ik wel andere soorten.

Ten slotte identificeerde ik de resten van enkele kolonies van de Gorgelpijp *Tubularia larynx*. Die zaten vooral aan de uiteinden en enkele kleine zeeanemoontjes, vermoedelijk de slibanemoon *Sagartia troglodytes*.

Het aangetroffen gezelschap is typisch voor de aangroeiemeenschap op artificiële harde substraten in de zuidelijke Noordzee en in mosselkluiten. Dat klopt met de herkomst van de buizen. En op die manier kunnen organismen natuurlijk over langere afstanden getransporteerd worden.

Almaar meer plastic

De stukken buis zijn een nieuw item dat kan toegewezen worden aan de Franse *conchyliculture* - de kweek van weekdieren. En daarmee zijn ze meteen een indicatoritem voor dit type activiteit. Die neemt hand over hand toe, vooral omdat dit als alternatief gezien wordt voor de tanende visserij. Er worden niet alleen mossels maar ook oesters en andere weekdieren gekweekt, meestal in de getijdenzone. Oesters in zakken op palen en mossels ook op palen. De Normandische stranden staan ondertussen vol constructies. Bekend zijn de *moules de bouchots* waarvan de teelt al enkele decennia eerder startte. De kweek van mossels op volle zee de *moules de filières* is de nieuwste evolutie. Ze levert een vollere mossel op, maar is ook riskanter. De Noord Franse mosselkweek met filières startte in de winter van 2006/2007, na een experiment in 2004/2005. En net zoals de roemloos ter ziele gegane Vlaamse mosselkweek kende ook de Franse haar perikelen. Op

de Noordzee kan het er nogal ruw aan toegaan met verlies en schade tot gevolg. Zo ging de eerste oogst van 2008 bijna volledig verloren door stormweer. Terwijl de boeien van deze mosselkweek, karakteristieke gele en grote grijze, al langer op onze kust en elders aanspoelden, net als fragmenten van de netten gebuikt om de mossels rond de palen te houden, is het merkwaardig dat pas in 2013 voor het eerst grotere aantallen van de klampen opgemerkt werden terwijl dat type klampen toch al van in het begin gebruikt werd zoals ik op foto's van Yves Muller (foto 3.) kon zien. Marie Thérèse Vanhaelen vond de eerste in april en ik vond mijn eerste exemplaar in juni 2013. Hebben we er vroeger niet op gelet? De klampen zitten normaal goed vastgeklemd in de touwen en komen niet zomaar los. Van Yves Muller vernam ik dat de structuren afgelopen zomer beschadigd waren door doorvaart en dan is er nog het slecht weer maar dat is in het verleden nog voorgekomen. Mogelijk betreft het uitgetrokken exemplaren die verloren gegaan zijn. In elk geval deden ze vrijwel zeker dienst getuige de rijke fauna, en was het waarschijnlijk niet de bedoeling dat ze zouden verloren gaan.

Tegenwoordig worden overal in Europa pogingen ondernomen om de hoeveelheid plastic in het mariene milieu drastisch terug te dringen, maar het lijkt erop dat de groeiende Frans *conchyliculture* net voor een toename van allerlei soorten afval zorgt. Debris afkomstig van de Franse conchyliculture is tegenwoordig op alle kusten van de zuidelijke Noordzee te vinden. De boeien van de Franse mosselkweek heb ik in elk geval al zien liggen op het Duitse Waddeneiland Sylt, net als oesterzakken en -manden. En de karakteristieke ingesneden stukken plastic folie, de zogenaamde tahitiennes (foto 4), afkomstig van de kweek van de *moules de bouchots*, een ander indicatoritem voor de Franse conchylicultuur, zijn ondertussen bekend van de Duitse en Deense stranden. De tahitiennes worden onderaan de palen met mossels bevestigd om te verhinderen dat rovers zoals zeesterren de mossels zouden bereiken. Ook van dit item duurde het een tijdje eer we het gebruik en de herkomst konden achterhalen en nu heeft het een plaats gekregen in de streeplijsten. Ik heb aan Nederlandse en Duitse collega's s die zwerfvuil monitoren gevraagd om naar de buizen uit te kijken en mij op de hoogte te houden, dat houdt hen alert.

Summary

Characteristic plastic tubes stranded on the Belgian coast in November 2013 proved to originate from a French long line culture of mussels in the open sea off Zuydcoote, northern France where they have been used as cleats. Although they were virtually barren at the outside, inside they harboured a rich fouling community of some 25 species.

Literatuur

- KERCKHOF F. & NOLF F. (2006). Een nobele onbekende: de kleine gaper *Sphenia binghami* Turton, 1822 (Mollusca: Bivalvia: Myidae). De Strandvlo 26 (2): 56 – 59
- BOMPAIS X. (1991). Les filières pour l'élevage des moules. Ifremer. <http://archimer.ifremer.fr/doc/00000/1671/>

Foto 1: klampen (Foto: Francis Kerckhof)

Foto 2 : Mosseltouw met klampen (Foto: Francis Kerckhof)

Foto 3 : Mosseltouw met klampen (Foto: Yves Muller)

Foto 4 : Tahitiene (Foto: Francis Kerckhof)

**Muscarstraat 14
8400 Oostende**

Bijzondere vondsten – verslag nummer 4

Hans De Blauwe

Vorig verslag behandelde de waarnemingen van september 2012 tot eind februari 2013. Ik ging terug op zoek naar speciale waarnemingen die ofwel op onze site van de SWG, ofwel op waarnemingen.be werden gepost. Huidig verslag behandelt de periode begin maart tot eind oktober 2013.

Hydrozoa

Het kwalvenverslag in het vorig nummer (De Blauwe, 2013) eindigde met enkele waarnemingen uit begin oktober. Nadien zijn er nog wat kwalven gezien, hier volgen de bijkomende waarnemingen en deze van de hydromedusen.

Van de Amerikaanse ribkwal *Mnemiopsis leidyi*, een soort die een piek kent in oktober, telde Hans De Blauwe 3 ex op 8, 7 ex op 18 en 1 ex op 26 oktober 2013 in het Zeekanaal ter hoogte van Herdersbrug. In de maand oktober 2013 worden in totaal 11 exemplaren van de Zeepaddenstoel *Rhizostoma octopus* van onze kust gemeld (Jan Vanhoutte, Geoffrey Raison, Jan Mees, René Billiau en Hans Hillewaert). Op 2, 5 en 7 oktober 2013 vond René Billiau telkens 1 kompaskwal *Chrysaora hysoscella* op locaties tussen De IJzermonding en de Franse grens. Blauwe haarkwal *Cyanea lamarckii* en Oorkwal *Aurelia aurita* werden in oktober 2013 niet meer gemeld.

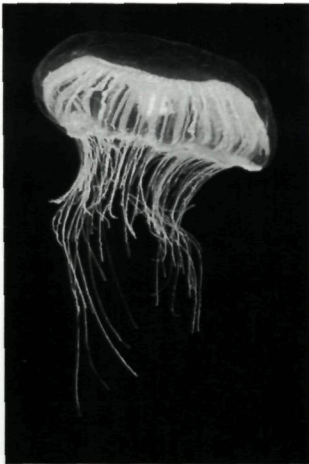

Foto 1: *Aequorea vitrina* Lampenkapje
(foto: Bram Conings)

Hydromedusen van het Lampenkapje *Aequorea vitrina* spoelden aan te Mariakerke: 2 ex op 1 augustus (Kelle Moreau) en resp. 2 en 3 ex op 7 en 8 september 2013 in de Havengeul van de IJzermonding (Bram Conings) (Foto 1). *Nemopsis bachei* werd genoteerd van de jachthaven van Zeebrugge op 21 en 23 juni 2013 (Hans De Blauwe) en op 13 augustus 2013 in de Spuikom van Oostende door Jan Ranson.

In het Zeekanaal, ter hoogte van de Herdersbrug zag Hans De Blauwe honderden klepelklokjes *Sarsia tubulosa* tijdens bezoeken vanaf eind april tot begin mei 2013.

Op 13 september 2013 ontdekte Emmanuel Dumoulin de groene golfbrekeranemoon *Diadumene lineata* op de rechteroever van de zwaaiikom te Dudzele. De diertjes waren zeer talrijk vastgehecht in spleten tussen met bitumen overgoten stortsteen. Ook waren exemplaren vastgehecht op Zeesla *Ulvae* sp. Op 19 oktober 2013 stelde Hans De Blauwe ze ook vast onder en naast de spoorwegbrug bij de Herdersbrug. Eerder had Hans deze soort waargenomen in de spuikom te Oostende in 2004 en in de jachthaven van Zeebrugge op 15 september 2011.

In de maand oktober spoelde veel 'haar' aan te Zeebrugge. Het grootste deel van dit 'haar' bestond uit losgeslagen *Obelia bidentata*, veel van deze hydrozoa waren vastgehecht aan topjes van de schelpkokerworm *Lanice conchilega*.

Sponzen

Op 7 november 2013 vond René Billiau een aangespoelde *Stelligera stuposa*, een spons zonder Nederlandse naam op het strand van De Panne. Deze soort kwam vermoedelijk via het Kanaal in de Noordzee terecht.

Weekdieren

Op waarnemingen.be worden heel wat fossiele schelpen gemeld (al dan als fossiel ingevoerd) en ook heel veel losse klepjes. Hier proberen we het verslag te beperken tot levende exemplaren of dubletten die wijzen op levende vertegenwoordigers in de buurt. Zo vond René Billiau een dublet van de Wijde mantel *Aequipecten opercularis* op het Westhoekstrand op 12 oktober 2013. Tijdens het kruien ving hij vaak tientallen levende Zaagjes *Donax vittatus*. Tijdens het kruien zaten soms Dwerginktvisjes *Sepiola atlantica* in zijn net: 3 exemplaren op 6 juli, 4 op 7 juli en 1 op 26 juli 2013. Op 7 juli 2013 bezochten we in het kader van het Slak-In-Du project de Dievegatkreek te Knokke en daar vonden we een populatie Brakwaterkokkels *Cerastoderma lamarcki*. Het zou zeer spijtig zijn dat die zou verdwijnen door geplande uitbreidingswerken van het Zwin.

Decapoden

René Billiau ging kruien te Nieuwpoort-Bad en ving op 28, 29 en 30 april 2013 naast Grijs garnalen *Crangon crangon*, Strandkrabben *Carcinus maenas* en Gewone zwemkrabben *Liocarcinus holsatus*, 24 Gezaagde steurgarnalen *Palaemon serratus* en 8 Driepuntsgarnalen *Philocheas trispinosus*, 39 Gewone heremietkreeften *Pagurus berhardus*, 11 Kleine heremietkreeften *Diogenes pugilator* en 1 Noordzeekrab *Cancer pagurus*.

Aan de Rampe te De Panne ving René volgende decapoda per datum tijdens het garnaalkruien:

Soort/datum	17 juni	26 juni	6 juli	7 juli	26 juli	7 oktober
Driepuntsgarnaal	18					
Gewone Zwemkrab	85	100	120	75	1000	95
Grijze zwemkrab						4
Breedpootkrab	3	5	5	5		
Strandkrab	4	12	7	15	100	28
Kleine heremietkreeft		5	5	9		5
Gewone heremietkreeft			10	3	2	11
Agaatpissebed	3					
Kwalvlo	23					

Vissen

René Billiau ving te Nieuwpoort-Bad op 28, 29 en 30 april 2013 volgende vissen met zijn kruinet: Tong (13), Schol (14), Tarbot (11), Griet (8), Haring (14), Driedoornige stekelbaars (*Gasterosteus aculeatus semiarmatus*) 1, Kleine zeenaald (3), Grote zeenaald (1), Zeebaars (4), Spiering (11), Bot (1), Vijfdradige meun (2), Dikkopje (< 82), pitvis (2) en Kleine pieterman (12).

Aan de Rampe van De Panne ving René Billiau volgende vissen met zijn kruinet:

Soort/datum	17 juni	26 juni	6 juli	7 juli	26 juli	7 okt
Dikkopje	5		1	3	12	32
Harnasmannetje	1	4	3	5		
Kleine zeenaald	1					2
Platvis	132 (meestal schol)					
Kleine pieterman	28	64	26	17	3	26
Tarbot		1			1	
Tong		2	1 grote	3 grote	3	
Schol		Ong. 180	Ong. 100	Ong. 150	Ong. 60	Niet geteld
Griet			2			1
Bot				3		
Haring		1	4	2	3	16
Grauwe poon			1			1

Slakdolf				1		
Spiering						1

Op 20 april 2013 ontdekten Mia en Anna Dhoore een mini fluo groen visje tussen de bijvangst van de Paardenvissers in Oostduinkerke. Een tijdje later kwam de foto terug bovenwater omdat Anna een spreekbeurt over de paardenvissers aan het voorbereiden was. Het visje bleek een juveniele Snotolf *Cyclopterus lumpus* te zijn. Een toch niet alledaagse waarneming waar niet enkel een kinderhart voor smelt (foto 3). Op 25 september vindt Bram Conings een Snotolfje op het strand van Nieuwpoort en de volgende dag zien Jan Ranson en Hans Hillewaert 3 exemplaatjes van 3 à 5 cm tijdens een campagne op zee.

Foto 3: *Cyclopterus lumpus* Snotolf (foto: C. Delaey)

Tussen begin maart en eind mei werden op zee 5 Finten *Alosa fallax* gevangen met de (RV Simon Stevin en Jan Ranson/Belgica) en ééntje zat in een warrelnet op het strand van Lombardsijde op 17 april 2013 (Fonny Schoeters) (foto 4).

Foto 4: *Alosa fallax* Fint (foto: Fonny Schoeters)

Het aantal waarnemingen van de Spiering *Osmerus eperlanus* is dit jaar explosief gestegen. De eerste exemplaren werden op waarnemingen.be gemeld in 2007 en elk jaar blijft het aantal gemelde exemplaren onder de 50. Dit jaar staat de teller op 336 exemplaren en alle werden gevangen tussen 14 maart en 22 oktober 2013: 128 exemplaren werden op zee gevangen, 2 in de Westerschelde, 1 in de Rupel en 205 in Oost-Vlaamse zoete wateren. Spieringen trekken voor hun voortplanting in scholen de rivieren op. Sedert 2008 nam de populatie in de Westerschelde toe dankzij een verbeterde waterkwaliteit en door overbevissing op baars en snoekbaars is er ruimte voor de spiering op de binnenwateren. Dit visje, dat naar komkommer ruikt, is een goede indicator of de omstandigheden geschikt zijn voor andere anadrome soorten als de zalm, fint en zeeforel. Onlangs schreef Francis een artikel in de Strandvlo over de terugkeer van deze soort (Kerckhof, 2012).

Op 10 oktober 2013 vond Christine Denorme een Zeepaardje *Hippocampus ramulosus* levend aangespoeld op het strand van De Panne.

Op 20 maart 2013 wordt tijdens een campagne van het ILVO op de Belgica een Zonnevis *Zeus faber* gevangen (foto 4), tussen 25 september en 4 oktober 2013 meldt Jan Ranson nog 2 Zonnevissen van een Belgica-campagne.

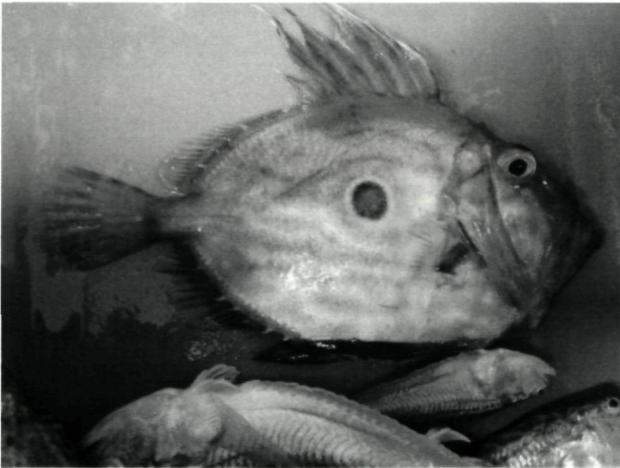

Foto 4 : *Zeus faber* Zonnevis (foto: Jan Ranson)

Zoogdieren

Tijdens het kruien had René Billiau af en toe een close encounter met een Grijsje Zeehond *Halichoerus grypus*. Op 6 juli 2013, ter hoogte van de Rampe te De Panne, bleef hij hem van 5u30 tot 7u gezelschap gehouden. Hij kwam op een afstand van 10 meter zwemmen.

Die vroeg zich waarschijnlijk af welke eigenaardige zeehond daar met zo'n rode jekker en zwarte visserspet vreemde "zeehondachtige geluiden" produceerde. De dag nadien voelde René na een uurtje kruien plots iets branden op zijn rug. Het was de blik van die Grijsze zeehond van de dag ervoor. Hij bevond zich op ongeveer 15 meter. Hij liet zich voorzichtig zakken in het water en enkele tellen later kwam hij met een grote tong in zijn muil naar boven. Misschien had René die tong wel laten opschrikken. De samenwerking leek in beide richtingen te werken want in zijn net zaten ook twee grote tongen. Op 26 juli 2013 ging René weer kruien op deze plaats en weer kreeg hij bezoek, het dier kwam op minder dan 5 meter van hem gezwommen!

Literatuur

- DE BLAUWE, H. (2013). Een bijzonder kwallenjaar: schijfkwallen en ribkwallen aan de Belgische kust tot einde september 2013. *De Strandvlo* 33(3): 79-84.
- KERCKHOF, F. (2012). Goed nieuws voor de sterren? De terugkeer van de Spiering *Osmerus eperlanus* (Linnaeus, 1758) in Belgische wateren. *De Strandvlo* 32(4): 132-136.

**Watergang 6
8380 Dudzele**

Een vondst van een Grote pijlinktvis *Todarodes sagittatus* (Lamarck, 1798) op het strand van Oostduinkerke

Karine Vanhove

Zaterdagmorgen 7 december (de dag na de fameuze Sinterklaastorm en het springtij van 6 december), zonnig, lichte bries. Ik wandel tegen de duinen tot waar het water het zandstrand heeft overspoeld tussen Duinpark en de KEI te Oostduinkerke (deelgemeente van Koksijde). Op een gegeven moment zie ik een redelijk groot aansoelsel. Het blijkt een inktvis te zijn, vrijwel onbeschadigd. Ik ben direct gecharmeerd door het blauw van zijn ogen. Die ogen zijn heel groot en bol en hebben wel iets van een mensenoog. Met die ogen kan de inktvis zijn prooien perfect lokaliseren. Natuurlijk heb ik mijn fototoestel niet bij. Thuis twijfel ik of ik wel of niet terugkeer maar ik wil deze waarneming toch delen met mijn collega-natuurgidsen. Eerst batterijen van de kodak opladen (3 uur wachten) en dan wat foto's nemen. Via via komt een foto terecht bij Francis Kerckhof die het beest herkent als de Grote pijlinktvis *Todarodes sagittatus* (vroeger *Ommatostrephes sagittatus*) (foto 1), dit o.a. aan de relatieve positie van de achterste vinnen die bij de Grote pijlinktvis veel verder naar achter staan dan bij de Gewone pijlinktvis.

Dit is een soort van open zee die zelden aanspoelt en het zou nog maar de derde vondst zijn op de Belgische kust. De eerste dateert van 16 november 2003 op het strand van Koksijde (Van Haelen, 2004). De tweede dateert van 5 januari 2008 toen René Billiau een exemplaar vond ter hoogte van het vissersdorp van De Panne (Billiau, 2008). Hij plaatste een paar mooie foto's van zijn vondst op de website van de Strandwerkgroep. Een stranding om de vijf jaar, dat is toch niet alledaags daarom besloot ik om mijn ervaringen op te schrijven.

(Zie <http://www.strandwerkgroep.be/index.php?page=fotos&album=2485&pg=2>)

Daarom keer ik de dinsdagnamiddag terug om wat bijkomende waarnemingen te doen en foto's te trekken. Het beest ligt daar nog onaangeroerd, alleen wat meer zand-onderstoven en wat meer kwalijk riekend. Ik neem het mee. Thuis spoel ik het af. Het water kleurt inktzwart. Zijn roodbruine kleur komt naar voren. Eerst wat metingen: koplengte 10,5 cm, lijflengte 39,5 cm, lange tentakels 40 cm, korte tentakels 22,5 cm, vinnen vanaf de staartpunt 17 cm, breedte vinnen 12,5 cm tot aan de middenlijn (x2). Als totale uitgestrekte lengte kom je dan op 90 cm.

De armen staan mooi in een kring rond de mond. De naam koppotige lijkt hier wel te passen. De 2 grote voedingstentakels zijn vanaf het uiteinde tot 1/3 van de kop bezet met

4 rijen zuignappen, de middelste rijen met grote, de buitenste met kleintjes. De kleine armen hebben 2 rijen zuignappen. Het achterlijf heeft 2 zijwaartse vinnen en een puntige staart die samen een mooie pijlvorm maken. Inktvissen zwemmen met behulp van een soort straalaandrijving waarbij ze met grote kracht water spuiten vanuit de mantel door de sifho en zichzelf op deze manier naar achter stuwten. De pijlvorm van de staart lijkt me op deze manier goed van pas te komen.

Foto1: Grote pijlinktvis *Todarodes sagittatus* 7 december 2013

En dan het grote werk: op zoek naar de kaken en de gladius (foto 2), de inwendige schelp. Met een aardappelmesje probeer ik door de huid te snijden aan de rugzijde. Het vel is leerachtig taai maar het lukt. Ik vermoed dat de gladius niet diep zit, dus eventjes voelen en ja daar heb ik hem. Jammer hij breekt en ik hou 7 stukjes over die ik achteraf in elkaar probeer te puzzelen. Ik sta versteld hoe fijn het plaatje is. Het is niet meer dan een heel teer chitineus plaatje (lijken wel mica splinters), witgeel doorzichtig, smal (1,7 cm op het breedste punt). Het heeft de vorm van een veer en je kan 3 verdikte richels onderscheiden. Het bevat geen kalk en lijkt in de verste verte niet op het rugschild van de zeekat dat veelvuldig bij ons aanspoelt. Het bestaat eigenlijk uit dezelfde stof als het dunne opperlaagje van een schelp. Ik begrijp niet dat zo'n broos element zou kunnen zorgen

voor enige stevigheid of bescherming van het dier. Blijkbaar is het ook nog enkel een evolutief overblijfsel dat zijn oorspronkelijke functie heeft verloren.

Volgende opdracht: de kaken (foto 3). Francis heeft gezegd dat ik die via de mondingang kan bereiken. In de mondingopening zie ik een donker puntje a.h.w. in een vetbol. Ik snij de bol eruit en ja binnenin zitten de kaken. Heel merkwaardig. Ze lijken op een heel scherpe papegaaisnavel. Hiermee kunnen ze het harde schild van een krab of een schelp kraken. Als je ze vasthoudt zijn ze ook weer zo vederlicht en breekbaar. Niet te geloven dat ze daarmee zo'n kracht kunnen ontwikkelen.

Zowel het schild als de kaken zitten helemaal los in het weefsel en zijn niet verbonden met bandjes of ligamenten, neen, je haalt ze er zo uit.

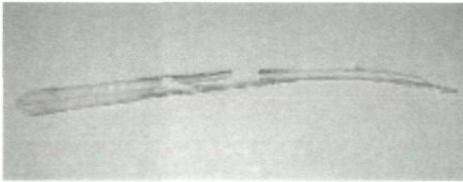

Foto 2: Gladius Grote pijlinktvis

Foto 3: Kaken Grote pijlinktvis

Daarna heb ik het kadaver weer naar het strand gebracht. Thuisgekomen denk je dan oeps heb hem niet gewogen, was er iets speciaal aan de zuignapjes, de kieuwen...Ken je dat gevoel?

Al bij al is het een leuke en bijzondere vondst.

Summary

A flying squid *Todarodes sagittatus* has been found on 7 December 2013, washed ashore at Oostduinkerke (Belgium). This occurred after a NW-storm with spring tide that hit the North Sea and its coasts on 5 and 6 December. It seems to be the third report in the history of our beach combing society, the former cases dating back ten and five years ago.

Literatuur

- VANHAELLEN, M.-Th. (2004). Een grote Pijlinktvis *Ommatostrephes sagittatus* (Lamarck, 1798) aangespoeld te Koksijde. De Strandvlo 24(2): 79-82
- BILLIAU, R., 2008. Mijn eerste ontmoeting met een verse, dode pijlinktvis. De Strandvlo 28(2): 52-54

**Duinparklaan 89
8670 Oostduinkerke**

Een avontuurlijke zeehond

Jan Haelters

Gewone zeehonden *Phoca vitulina* worden aan onze kust een steeds 'gewoner' zicht. Zo verblijven er geregeld enkele dieren in de haven van Nieuwpoort, en ook op andere plaatsen langs de kust, en zelfs in de Schelde op Belgisch grondgebied zijn ze al een tijdje geen ongewoon beeld meer. Jaarlijks vangt SeaLife te Blankenberge een tiental onfortuinlijke pups op die hun moeder kwijtraakten, en wat hulp nodig hebben om hun eerste levensweken door te komen. Daarnaast verdwalen soms zeehonden tot ver in het binnenland.

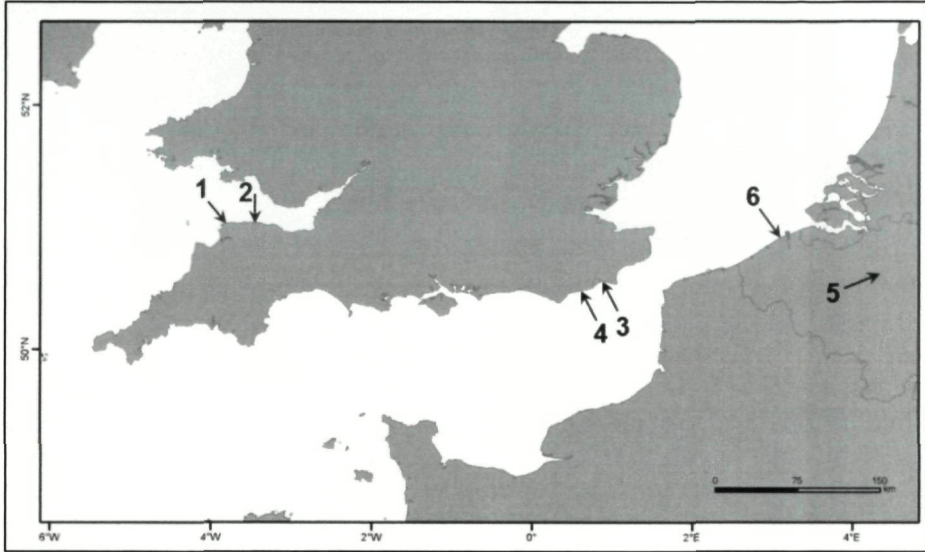
Het lijkt dus wat ongewoon om speciaal voor één zeehond een artikeltje te publiceren in dit tijdschrift. Maar deze zeehond is dan ook geen gewoon geval. Het diertje was amper een jaar oud toen het al voor de derde keer in een opvangcentrum terecht kwam (figuur 1).

Op 3 november 2012 werd het toen nog piepjonge dier, geboren tijdens de zomer van dat jaar, gevonden te Lee Bay, Noord Devon (UK). Volgens de mensen die het vonden, was het "het binnenland aan het inkruipen, over een smal weggetje". Het vrouwtje woog amper 11,8 kg, en werd overgebracht naar een natuurcentrum te Somerset. Na aansterken tot een gewicht van 40,5 kg werd het vrijgelaten te Coombe Martin, eveneens Noord-Devon, op 30 januari 2013, samen met een aantal pups van grijze zeehonden, en voorzien van een merkplaatje in een achterflipper.

Het dier kwam opnieuw in een opvangcentrum, ditmaal te Hastings, East Sussex (UK) terecht op 29 augustus 2013, nadat het te Canber Sands aangetroffen was met een verwonding veroorzaakt door een vishaak. Het dier was vermagerd tot 28,8 kg. Na het verwijderen van de haak werd het op 2 september 2013 vrijgelaten bij het nabijgelegen Pett Level Beach.

Nauwelijks enkele dagen later was het alweer in moeilijkheden. Het dier had zijn oostelijke tocht doorheen het Kanaal verder gezet, en moet ongeveer rechtstreeks van Pett Level Beach tot voorbij onze kust gezwommen zijn, een afstand van ongeveer 200 km. Het was vervolgens de Schelde opgezwommen, tot het op 9 september aangetroffen werd te Zemst, in de stinkende modder op de oevers van de Zenne (foto 1). Op deze plaats is de Zenne, tot voor kort de meest vervuilde rivier van Vlaanderen, nauwelijks 5 m breed, en het is zeer onwaarschijnlijk dat de zeehond daar aan genoeg voedsel zou komen. Het was voor de rattenvangers een vreemd zicht om daar een zeehond te zien rusten. Het dier werd door medewerkers van het Natuurhulpcentrum Opglabbeek gevangen (foto 2), en overgedragen aan SeaLife Blankenberge. Het werd opnieuw vrijgelaten te Blankenberge op 14 oktober, 41 kg zwaar.

Met dank voor informatie en foto's aan SeaLife Blankenberge, Natuurhulpcentrum vzw, Paul Oaten (RSPCA West Hatch Wildlife Centre) en Ailsa Hall (Sea Mammal Research Unit).

Figuur 1. Kaart met de avonturen van de zeehond: 1: Lee Bay (stranding); 2: Coombe Martin (vrijlating); 3: Canber Sands (stranding); 4: Pett Level Beach (vrijlating); 5: Zemst (stranding); 6: Blankenberge (vrijlating).

Summary

An adventurous harbour seal

A harbour seal that was born during summer 2012 was admitted to 3 wildlife centres between autumn 2012 and summer 2013. It was found as a pup at Lee Bay, North Devon (UK) on 3 November 2012. After revalidation and tagging it was released at Coombe Martin, North Devon, on 30 January 2013. On 29 August 2013 it was found, injured by a fish hook, at Canber Sands, East Sussex (UK), and was released 4 days later at nearby Pett Level Beach. Subsequently, it continued its journey eastward in the English Channel, crossed Belgian waters, made its way up the River Scheldt, to be discovered well inland on the muddy banks of the heavily polluted river Zenne, Belgium, on 9 September. Finally it was released, retaining its original London Zoo tag, at the coastal town of Blankenberge, Belgium, on 14 October 2013.

Foto 1. De zeehond in het slijk op de oevers van de Zenne, waar de rivier maar een 5-tal m breed is (foto: Natuurhulpcentrum vzw).

Foto 2. Het gevangen dier. Het werd te SeaLife Blankenberge beschreven als een zeer mooi dier, met een dikke donkere kop (foto: Natuurhulpcentrum vzw).

**Jan Britostraat 24
8200 Brugge**

Bijzondere strandvondsten en waarnemingen tijdens de herfst van 2012 te Koksijde

Marie-Thérèse Vanhaelen

In 2012 spoelde opmerkelijk meer suikerwier *Laminaria saccharina* en vingerwier *Laminaria digitata* aan dan dat dit andere jaren het geval is.

Van 14 juni tot 22 oktober zijn er 10 exemplaren suikerwier aangespoeld. Op 24 oktober echter deed zich een zeer grote stranding voor (zie verder).

Reeds op 26 juni lag er te Sint-Idesbald een dikke, verse tros suikerwieren, bestaande uit 8 thalli, waarbij de grote crampon (hechtwortelkluwen) nog aanwezig was, wat uiteraard noodde tot onderzoek. Bij het ontwarren werd al vlug een mooie vondst gedaan : een doubletje *Montacuta ferruginosa*, het ovaal zeeklitschelpje, lengte : 8 mm. Slechts éénmaal had ik hier in 25 jaar deze soort gevonden, nl. op 10 december 2008. Het betrof toen een levend exemplaar van 6 mm, tussen de byssusdraden van de mossel *Mytilus edulis*. (Jonckheere, 2009).

Op 24 oktober 2012 spoelden er ruim honderd suikerwieren *Laminaria saccharina* aan. Nooit eerder heb ik aan de Westkust zulke grote stranding gezien van deze soort. De hechtwortels ontbraken bij de meeste exemplaren, maar gelukkig waren er toch enkele waar die wél nog aan de thalli zaten. Deze crampons werden weer onder de loep genomen en opnieuw ontdekte ik een klein doublet *Montacuta ferruginosa* van 5 mm. Uit hetzelfde kluwen haalde ik 5 porseleinkrabbetjes *Pisidia longicornis*, 3 uiterst kleine slangsterretjes *Amphipholis squamata* en een aantal mosseltjes.

Na 24 oktober werden nog 10 suikerwieren en een vijftal vingerwieren *Laminaria digitata* geteld.

Oudere, losse klepjes van het zeeklitschelpje zijn niet echt zeldzaam ; ik vond ze regelmatig aan de Westkust, vooral van 1985 tot einde 1990. In die periode werden 64 exemplaren verzameld. Ongeveer de helft ervan zijn verkleurd, de andere zijn wit. De grootste klepjes zijn 9 mm lang.

Montacuta ferruginosa leeft als commensaal in fijn of slijkerig zand op de zich ingravende zeeklit *Echinocardium cordatum*, die net onder de laagwaterlijn voorkomt (Tebble, 1976), vandaar de Nederlandse naam zeeklitschelpje, maar het wordt soms ook als commensaal gevonden op sommige bivalven (Poppe en Goto, 1993). Is dit misschien de reden waarom we deze vondsten deden in crampons waarin zich ook mossels hadden gevestigd ?

De zeeklit spoelt overvloedig, soms met vele duizenden aan op de Belgische kust, vooral in de dagen volgend op zware stormen uit het noorden (eigen waarnemingen). Het gaat bijna uitsluitend om de lege skeletjes. Ik kan mij niet herinneren ooit levende zeeklitten op het strand gezien te hebben; de "zware" exemplaren zitten namelijk vol zand en ook daarin vond ik nooit *Montacuta*'s. De geringe grootte van het schelpje is ook al een mogelijke oorzaak waarom het zelden gevonden en gemeld wordt.

Een zoektocht tussen de mosselkluiten op het strandhoofd zou m.i. mogelijk meer resultaat hebben.

Tot hier deze bevindingen. Zo zien we weer dat de vondst van één marien organisme ons op het spoor brengt van andere soorten; bij deze grote bruinwieren wel minder rijkelijk dan bij de riemwiervoetjes van *Himantalia elongata* maar toch blijft het boeiend spoorwerk !

Literatuur

- COPPEJANS, E., 1998. Flora van de Noord-Franse en Belgische zeewieren. Uitg. Nationale Plantentuin Meise p. 226-228.
- JONCKHEERE, I., 2009. Grote stranding na novemberstorm. Deel I De Westkust. De Strandvlo, 29 (1) p.18.
- POPPE, G., EN GOTO, Y., 1993. European sea-shells II. Verlag C. Hemmen. p. 87.
- TEBBLE, N., 1976. British Bivalve Seashells. Her Majesty's stationery office, Edinburgh. p. 91.

**Ter Yde I
8670 Koksijde**

Op zoek naar de Purperslak: verslag van de excursie te Nieuwpoort op 22 september 2013

Sharon Kesteloot

Zondag 22 september: het belooft een nazomerse dag te worden. De temperatuur is zeker okee, ook al blijft de zon zelf zich bescheiden schuilhouden achter de wolken. De opkomst is eveneens okee: 15 stuks tellen we, inclusief twee piepjonge dametjes van 2 en 4 jaar. Jong geleerd...

Verzamelen om 9.30u en eb om 10.00u? Dat vraagt om een flinke pas recht naar het strandhoofd dat grenst aan het westerstaketsel in Nieuwpoort-Bad. Nee, niet blijven hangen bij de eerste de beste begroeiende en per definitie interessant ogende steen, maar recht naar de 'kop'. Alles wat er ook maar een beetje leuk of eigenaardig of verrassend uitziet, wordt bepoteld. We ontdekken dat de Japanse blaasjeskrabben *Hemigrapsus sanguineus* zich kennelijk goed voelen in kleine groepjes. Bij de eerste steen die je optilt, heb je gegarandeerd prijs. Ze zijn verdorie snel! Ook de Gewone strandkrab *Carcinus maenas* is van de partij, zij het vergezeld van enkele zeepokken. Zou hij geïnfecteerd zijn met het Krabbenzakje *Sacculina carcini*? Deze strandkrab heeft een rugschild van wel 6 cm. Een reus in vergelijking met de elegante Porseleinkrab *Pisidia longicornis* en de harige porseleinkrabbetjes *Porcellana platycheles* die maar al te graag in het slib ploeteren. Een Noordzeekrab *Cancer pagurus* vindt er niets beters op dan zich vast te klemmen (en hoe!) aan iemands vinger. Een Gewone zeester *Asterias rubens* daarentegen houdt zich discreet verborgen onder een steen, evenals een slijmerige Paardenanemoon *Actinia equina*, enkele kleurrijke zeeanellijeren *Metridium senile* en een zeenaaktslak, vermoedelijk de Rosse sterslak *Onchidoris bilamellata*. Ook van de Gewone zeeappel *Psammechinus miliaris* vinden we er vandaag vlot een paar onder de stenen. En dat terwijl de mosselen *Mytilus edulis* liever volop in het zicht liggen, geflankeerd door de Gewone zeepok *Semibalanus balanoides*, Gekartelde zeepok *Balanus crenatus* en Nieuw-Zeelandse zeepok *Elminius modestus*. Plukken Donker buiswier *Polysiphonia fucoides* sieren hier en daar de stenen. Evenals slihbokkerwormen *Polydora* (en dat terwijl het voor hen toch al laat op het jaar is). Een houten balk ligt er als een kunstwerk bij; een wirwar van gangen geboord door de Paalworm *Teredo navalis*. Deze tweekleppige is geen worm en is eerder verwant met de boomossels. Vooraan heeft de paalworm twee minischelpklepjes. En het is ongelooflijk wat een verwoestend effect die op hout hebben. We kuieren, uiteraard met de blik naar beneden, naar het volgende strandhoofd. Onderweg rapen we een recente klep op van de Ruwe boommossel *Zirfaea crispata* en een dublet van de Amerikaanse boommossel *Petricola pholadiformis*. Verder vinden we een kleine Zeepaddestoel *Rhizostoma octopus* en de koddige eitjes van de Gevlochten fuikhoren *Nassarius reticulatus* op een stuk plastic – dat dan toch voor iets goed is... Rugschilden van vervelde en dode krabben, vooral van de Gewone zwemkrab

Liocarcinus holsatus, zijn talrijk en we vinden zelfs een schild van een Helmkrab *Corystes cassivelaunus*. Er liggen ook lege doubletten en levende exemplaren van het Zaagje *Donax vittatus* en zelfs een doublet van een Kokkel *Cerastoderma edule*, die vind je niet meer zo vaak. De Gewone heremietkreeft *Eupagurus bernhardus* laat zich van zijn mooiste kant bezonderen en showt zijn woonst die bekleed is met levende Ruwe zeerasp *Hydractinia echinata*. Co-housing avant la lettre? Op het strandhoofd contrasteert het Navelwier *Chondrus crispus*, een roodwier, mooi met het felgroene darmwier *Enteromorpha spec.*. En dan zijn we bij de vloedlijn aanbeland. Hier en daar liggen strengen Riemwier *Himantalia elongata* en Gezaagde zee-eik *Fucus serratus*. Strandvlooiën *Talitrus saltator* springen gezwind weg als je tegen een hoopje wieren shot. Echte acrobaten zijn het; ze voeren moeiteloos een driedubbele salto uit. Een stuk Bruine zeevinger *Alcyonidium diaphanum* ligt er verlept bij en heeft duidelijk zijn beste dagen gehad. Merkwaardig, een Havenpissebed *Ligia oceanica* heeft zich van biotoop vergist en loopt zomaar voor onze voeten. Marie-Ange slaakt een verrukte kreet als ze de vele (zeker zes!) lege kokertjes van het Goudkammetje *Pectinaria koreni* ontdekt. Het strand en de zee hebben altijd wel een verrassing in petto. Bij een volgende gelegenheid wordt het opnieuw zoeken naar de Purperslak *Nucella lapilus*. Wie weet...

Foto: Organismen onder een steen (foto: Francis Kerckhof)

**J. Matthieulaan 31
8434 Middelkerke**

Inhoud jaargang 33

Jaargang 33 nr. 1

Inhoud, bestuursmededelingen, boekaankondiging, laagwatertabel, excursiekalender SWG 2013, excursiekalender Slak-In-Du 2013, excursieprogramma Nederlandse SWG,	1	
Hans De Blauwe, Emmanuel Dumoulin & Alfred Anthierens	Het "zeeleven" op harde substraten in de Baai van Heist; waarnemingen tijdens het historisch laagtij van 14 februari 2013	5
Marie-Thérèse Vanhaelen	Vondsten van <i>Lepas pectinata</i> , de ruwe eendenmossel en <i>Dosima fascicularis</i> , de geplooid eendenmossel in De Haan	18
Sharon Kesteloot	Verslag van SWG-excursie op 2 februari 2013 te Raversijde	22
Ingrid Jonckheere	Wulken met vleesresten op het strand tijdens strandsuppletiewerken in Wenduine – april 2012	23
Ingrid Jonckheere	Verslag van een gezamenlijke excursie van de Belgische Strandwerkgroep en de Nederlandse Strandwerkgroep Waterweg Noord in Westkapelle (Nederland) en de Kaloot op 2 maart 2013	24
Hans De Blauwe	Bijzondere vondsten – verslag nummer 3	32
Floris Verhaeghe	Bijdrage tot de kennis van de historische verspreiding van de brakwatermossel (<i>Mytilopsis leucophaeata</i> , Conrad 1831) in het IJzerbekken (deel 2)	35
Gerard Heerebout	Boekbespreking	39

Jaargang 33 nr. 2

Inhoud, bestuursmededelingen, laagwatertabel, excursiekalender SWG 2013, meerdaagse SWG excursie 2014, excursiekalender Slak-In-Du 2013, Excursieprogramma Nederlandse SWG, De zee op de korrel	41	
Francis Kerckhof	Eerste vondst van de gestreepte eendenmossel <i>Conchoderma virgatum</i> (Spengler, 1790) op de Belgische kust en bijkomende waarnemingen van de geplooid eendenmossel <i>Dosima fascicularis</i> (Ellis & Solander, 1786)	48
Jan Haelters	Opmerkelijke aantallen bruinvissen in de eerste helft van 2013	55
Koen Verschoore	Propagule van mangrove aangespoeld op het strand van De Panne, België	59

Ingrid Jonckheere	Interessant zomerstrand en levende Purperslakken <i>Nucella lapillus</i> op strandhoofd te Koksijde juli 2013	62
Hans Deblauwe	Excursieverslag jachthaven van Zeebrugge op 23 juni 2013	68
Floris Verhaeghe	Voor U gelezen	70
Uit de pers		72

Jaargang 33 nr. 3

Inhoud, bestuursmededelingen, laagwatertabel, excursiekalender SWG 2013, Excursieprogramma Nederlandse SWG, Errata, meerdaagse SWG excursie 2014,		73
Tom Ameye	De Strandwerkgroep België nu ook op Facebook !	77
Hans De Blauwe	Een bijzonder kwallenjaar: schijfkwallen en ribkwallen aan de Belgische kust tot einde september 2013	79
Nathal Severijns	Verslag van de meerdaagse SWG-excursie van 7 tot 11 april 2012 naar Bernières-sur-Mer (Côte de Nacre, Normandië)	85

Jaargang 33 nr. 4

Inhoud, bestuursmededelingen, laagwatertabel, excursiekalender SWG 2013, Excursieprogramma Nederlandse SWG, meerdaagse SWG excursie 2014,		109
Francis Kerckhof	Verstekelingen op drift : de verborgen fauna uit plastic buizen afkomstig van de Noord Franse offshore mosselkweek en aangespoeld op onze kust	116
Hans De Blauwe	Bijzondere vondsten – verslag nummer 4	123
Karine Vanhove	Een vondst van een Grote pijlintvis <i>Todarodes sagittatus</i> (Lamarck, 1798) op het strand van Oostduinkerke	129
Jan Haelters	Een avontuurlijke zeehond	132
Marie-Thérèse Vanhaelen	Bijzondere strandvondsten en waarnemingen tijdens de herfst van 2012 te Koksijde	135
Sharon Kesteloot	Op zoek naar de Purperslak: verslag van de excursie te Nieuwpoort op 22 september 2013	137

**verrekijkers
telescopen
microscopen
accessoires**

www.sightsofnature.com

Pieter De Conincklaan 108, 8200 St.-Andries Brugge, 050/ 31 50 01

